

Utbildningsutvärdering med extern bedömning
vid Göteborgs universitet

**BEDÖMARUTLÅTANDE FÖR UTBILDNINGEN I HUMANEKOLOGI
vid Samhällsvetenskapliga fakulteten**

31 januari 2020

Kort bakgrund

Bedömargruppen har haft i **uppdrag** att utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt *Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling* och med stöd i *Vägledning för utbildningsutvärdering* utvärdera: **Utbildningen i Humanekologi vid Institutionen för Globala Studier vid Samhällsvetenskapliga fakulteten, Göteborgs universitet.**

Som förberedelse inför **uppstartsmötet 1/10 2019** och **platsbesöket 16/1 2020** fick bedömargruppen tillgång till en uppsättning dokument sammanställda av ämnesföreträdare och Samhällsvetenskaplig fakultet. Tisdagen **1 oktober 2019** genomfördes ett förberedande möte där bedömargruppen i sin helhet träffades för första gången varefter vi även träffade företrädare för Samhällsvetenskaplig fakultet, Institutionen för globala studier, och ämnet Humanekologi. Efter lunch fortsatte bedömargruppen sina överläggningar om hur utvärderingsarbetet skulle struktureras, fördelas, och sammanställas samt vilka frågor som borde prioriteras vid platsbesöket (program för 16/1, Bilaga 1).

Bedömargruppens process och sammansättning

Inför platsbesöket utarbetade bedömargruppen gemensamt ett första utkast baserat på granskning av dokument, information vid uppstartsmötet, och korrespondens inom gruppen. Utifrån detta och vår tolkning av genomförda intervjuer vid platsbesöket, sammanställde vi ett slutligt utlåtande med rekommendationer under respektive utvärderingskriterium. Avslutningsvis sammanfattar vi våra huvudintryck kring vad som behöver utvecklas för att utbildningen ska möta samtliga kriterier.

Följande personer har ingått i bedömargruppen:

Anne Jerneck (ordf) Prof i hållbarhetsvetenskap (FD Ek.historia), LUCSUS, Lunds universitet;

Ebba Lisberg Jensen, Docent och Univ lektor (FD Humanekologi), Fakulteten för kultur och samhälle, Malmö Universitet;

Mattias Sandberg, Univ lektor (FD Kulturgeografi), Institutionen för ekonomi och samhälle, Göteborgs universitet;

Celice Bergendahl, studentrepresentant, Högskolan i Jönköping;

Björn Ohlén, arbetslivsrepresentant, Västarvet.

Anne Jerneck

Utgångspunkt för utvärderingen

Ämnets historik och karaktär – och kopplingen mellan GU och FU

Humanekologi (HE) är ett väletablerat tvärvetenskapligt ämne vid GU som *tidigare* tillhörde Institutionen för omvärldsstudier av människans villkor och som *numera* tillhör Institutionen för globala studier (IGS). HE ges som fristående kurser upp till kandidatnivå och kan ingå i tre olika kandidatprogram vid GU. Ämnets tvärvetenskapliga karaktär förstärks genom att undervisningen bedrivs av lärare och handledare från HE och övriga ämnen vid IGS.

Forskarutbildningen i humanekologi ersattes 2013 av FU i samhällsvetenskapliga miljöstudier (ESS) som nu utgör ett av flera ämnen inom IGS. Lärarlaget i HE sammanfaller i stort med handledar- och lärarlaget på FU. Samtliga ingår i ett gemensamt ämnesråd för ESS/HE lett av professorn i ESS (Annica Kronsell).

Kursutbud och inplacering i kandidatprogram

I kursutbudet ingår fyra kurser om vardera 15hp: två kärnkurser (1121; 1132) och två fördjupningskurser (1221; 1232). Varje termin erbjuds en kärnkurs och en fördjupningskurs. Vartannat år ges 1121 och vartannat år ges 1132 som sommarkurs. Den tvärvetenskapliga bemanningen per kurs är följande: 9 lärare (HU 1121), 8 lärare (HU 1132), 13 lärare (HU 1221).

Kurserna är valbara inom institutionens kandidatprogram i *globala studier*, inom kandidatprogrammet i *Samhällsvetenskapligt miljövetarprogram* (SMIL) på Handelshögskolan och inom kandidatprogrammet i *Kulturarvsstudier* vid Institutionen för historiska studier. I kandidatexamen ingår, förutom kärn- och fördjupningskurserna, en metodkurs (15hp) i Globala studier (GS1311) med ämnesspecifik inriktning och ett individuellt examensarbete (uppsats) i HE på 15hp (HU1511).

Kursutveckling och kvalitetsarbete

Utbildningsledaren genomför regelbundna kurskonferenser för samtliga 15hp-kurser och ansvarar för att lärarlagen i samtliga HE kurser bedriver kontinuerlig kursutveckling. Efter avslutad kurs träffar ledaren kursansvariga, oftast två lärare per kurs, för att diskutera studenternas prestationer, kursutvärderingar, mm. Mötet utgör basen för den kursrapport som kursansvariga lärare lämnar in efter avslutad kurs.

Terminsvis kallar ledaren till gemensamma lärarmöten för att diskutera kursutbud och pedagogik. Detta behandlas även i ämnesrådet för ESS/HE där lärare, kursansvariga och utbildningsledare diskuterar kursernas bemanning, litteratur och genomförande. Inga formella mötesanteckningar tas vid dessa möten.

Alla programkoordinatorer och utbildningsledare vid IGS träffar studierektor och utbildningsansvarig (proprefekt) regelbundet för att behandla allt från ändringar i kursplaner till pedagogiska frågor och systematiskt kvalitetsarbete. Förslag till större förändringar i utbildningsutbudet vid IGS behandlas först i Utbildningsrådet innan de går vidare till Institutionsrådet för diskussion och till prefekten för beslut.

Strategisk planering: lärarrekrutering och kandidatprogram i humanekologi vid IGS

För att säkra personalförsörjningen arbetar institutionen intensivt med rekrytering. 2017 rekryterades tre nya lektorer i humanekologi och 2019 anställdes ytterligare en lektor. Utbildningsledaren och lärarlaget undersöker möjligheterna att starta ett kandidatprogram i HE, antingen ämnesspecifikt i HE eller med globala utvecklingsstudier vid IGS. En kombinerad kandidat skulle kunna få beteckningen 'Hållbarhet och Utveckling' med en bas av gemensamma kurser påbyggd med ämnesspecifik specialisering.

Utbildningens främsta styrkor och svagheter samt bedömargruppens reflektioner och rekommendationer – i förhållande till utvärderingens kriterier

1 Lärandemål och högskoleförordningens examensmål följs

Vi finner att kursinnehåll, kurspresentationer, och instruktioner om lärandemål till studenterna är tillräckliga för att förbereda dem på examensuppgifternas krav, inklusive uppsatsen. På grundval av det slumpmässiga mindre urvalet av uppsatser – som får antas spegla utbildningens kvalitet – bedömer vi att uppsatskursen håller hög kvalitet. De fyra kandidatuppsatserna är av mycket god standard med avseende på formalia, självständighet, språkbehandling och teoretisk förankring (två med betyg VG, två med betyg G). Samtliga författare anlägger kritiska perspektiv och tillämpar teoribildningar som ingår i eller förknippas med humanekologi, med viss slagsida åt samhällsvetenskap. Det är tydligt att studenterna får öva formaliakunskap, skriftlig färdighet, och tillämpning av teoretiska perspektiv på empiriskt material.

Kandidatuppsatsernas teoretiska samstämmighet¹ tolkar vi som ett uttryck för att studenterna internaliserat och fördjupat sig i centrala teoribildningar från kärn- och fortsättningskurserna och därmed odlat en humanekologisk förståelse, identitet och progression. Detta är en styrka och framgång för HE.

Uppsats examinationen kan ses som det yttersta bevisat på att examensmålen uppfylls. Här finner vi att den kommenterande uppsatsbedömningen i huvudsak är relevant, om än inte komplett (kommentarer saknas i ett fall). Även matrisen fungerar bra. Vad gäller betygssättningen kommenterar vi det nedan.

Reflektion och rekommendation

Vi vill uppmärksamma att en uppsats i HE belönades med GUSTA-priset i november 2019. I linje med detta, betonar vi att alla fyra granskade uppsatser är av mycket god kvalitet, inte minst för att vara kandidatnivå, och samtliga uppsatser förtjänar betyget VG. I fallet med de två uppsatser som fått betyget G finner vi att värderingen och det skriftliga omdömet inte motsvarar eller fullt ut framhäver det som vi bedömer vara uppsatsernas främsta kvalitet och *styrka*. Vissa skriftliga kommentarer är även missvisande.

Vad gäller uppsatsernas *tematik* undrar vi om de reflekterar utbildningens och ämnets hela bredd. Uppsatserna om nedskräpning i Angered, medborgardialog i Arvika, och stadsodling i Skara är *snävare* och *småskaligare* då de främst berör kommunal/lokal förvaltning och den sociala dimensionen av hållbar utveckling. De saknar även *starkare koppling* till faktiska miljöfrågor. Uppsatsen om fossilgasutvinning i Mocambique ringar på ett tydligare sätt in en överlevnadsfråga om hur ekonomisk utveckling och ekologisk/mänsklig livsmiljö ställs emot varandra, ett perspektiv som ger uppsatsen en större tyngd.

Att främja metodologisk och teoretisk *pluralism* inom humanekologins ramar är viktigt för att på sikt främja ämnets attraktionskraft, dynamik och utveckling. Vi utgår således ifrån att det finns utrymme för studenterna att *odla bredd* i färdigheter och humanekologiska perspektiv med tydliga naturvetenskapliga inslag av ekologi, energiförsörjning, klimatförändringar, artutrotning etc. Vi ser även att utbildningen i HE är (ovanligt) *forskningsnära*. De temata och den litteratur som behandlas 'ligger lärarna/forskarna varmt om hjärtat'. Studenterna märker vilka frågor som engagerar lärarkåren vilket återspeglas i ämnesval och ansatser i studenternas kandidatuppsatser. Uppstår trots det ett problem om vi avläser en teoretisk och metodologisk *samstämmighet* i uppsatserna? Att studenter på grundnivå helt och hållet går sin egen väg i en kandidatuppsats hade å andra sidan varit imponerande självständigt – men förmodligen ovanligt.

¹ Två av fyra uppsatser tillämpar *governmentality* som teoribild. Ytterligen en fokuserar på närbesläktade frågor om *framing* och tolkningsföreträden gällande problemformulering. Samtliga fyra har uttalat kritiska perspektiv.

Följande två punkter kan vara rena förbiseenden. Ett protokoll saknar helhetsbedömning. Därför rekommenderar vi att alla uppsatser ges ett komplett och språkligt redigerat helhetsomdöme, och att examinatorn anger hur väl uppsatsen anknyter till huvudområdet HE, gärna med rubrik i matrisen följt av skriftlig kommentar. Två protokoll saknar omdöme om *seminarieinsatsen*. Därför rekommenderar vi att examinatorn närvarar vid slutseminariet och väger in studentens insats i betyget.

Slutligen konstaterar vi att tre av examinatorerna även är handledare. Det finns fördelar med att handledare examinerar (dock inte egna uppsatser vilket inte heller är fallet här). Utan att direkt rekommendera det, undrar vi om HE överväger att helt separera rollerna som examinator och handledare?

2 Studenters lärande står i centrum [se även Bilaga 2: 'Studentens lärande i centrum']

Kursguider och uppgifter: Kursguiderna är informativa och detaljerade. Studenterna verkar uppskatta att föreläsningar beskrivs tydligt i kursguiderna, vilket även underlättar kommunikationen i stora lärarlag. Förväntningar och *syfte* framgår tydligt av examinationsuppgifterna och lärare ger riklig och konstruktiv *återkoppling* på de uppgifter vi granskat – två bevis på att studenternas lärande sätts i centrum.

Lärarlag och undervisningsmetoder: Stor del av kursbudgeten går till föreläsningar som undervisningsmetod. Varje kurs har ett relativt stort antal lärare (9-13). Det finns pedagogiska för- och nackdelar med båda, bland annat kan fler lärare erbjuda fler perspektiv och expertkunskap utifrån sina respektive fält.

Kursutvärderingar: Ur lärarnas summerade rapporter framgår att studierektorn ansvarar för utformning av en gemensam utvärderingsmall och att en summativ utvärdering kan kompletteras med en formativ.

HU 1121 Från lokala naturresurser till global konsumtion: Allmänt goda omdömen, inte minst kring möjligheten att diskutera litteraturen, dock stor arbetsbörda och mycket stress förknippad med mängden litteratur och förberedelser inför seminarierna.

HU1221 Hållbara städer: Mycket goda omdömen om allt från administration, arbetsbörda, format, och innehåll till tillgänglighet. Inslagen från arbetslivet var särskilt uppskattade.

HU1132 Miljörelser och miljöpolitik: Mestadels goda omdömen men viss spridning. Högt lästryck kan åtgärdas genom tydligare läsanvisningar och seminarieinstruktioner och mer tid för fall- och självstudier.

HU1232 Hållbar utveckling – Historia och nuvarande kontext: Mycket god närvaro, engagemang och genomströmning. Tydlighet i upplägg och variation mellan olika seminarieformer kan ökas. Inslaget av fallstudier uppskattas och kan stärkas ytterligare. Inlämningsuppgifterna ansågs delvis vara för många eller omfattande och arbetstempot var genomgående högt, vilket uppskattas av somliga men inte av andra.

GS1311: Metod inom Globala studier: Inte så goda omdömen förutom för seminarierna. Fokus kan skärpas och föreläsningar förbättras. Tydligare samordning och mer tid för läsning och reflektion önskas.

Reflektion och rekommendation

Många studenter verkar tyngda av att läsa (och behöva plöja mängder av) litteratur; eventuellt saknar de goda strategier och tekniker för detta? Som stöd kan kursbudgetar som annars mest viks åt föreläsningar delvis omfördelas till förmån för *olika undervisningsformer* – såsom debatt och litteratureseminarier – som uttryckligen stödjer en djupare förståelse av litteraturen.

Skriftlig återkoppling är en tidskrävande uppgift som vittnar om lärarnas engagemang i studenternas arbeten. Även om återkoppling uppskattas av studenter, vet vi av egen erfarenhet att det är oklart i vilken mån de tillgodogör sig summativa omdömen som inte kräver en reviderad text i retur. En åtgärd kan vara att genomföra en *systematisk genomgång av all skriftlig återkoppling för att finna generella mönster som kan omvandlas till kollektiv återkoppling till alla studenter*. Emellertid kan en sådan återkoppling uppfattas som alltför allmän ('gör detta/undvik detta') på bekostnad av personlig kommunikation.

3 Undervisning sker på vetenskaplig grund

Lärarkollegiets kompetens är mycket god, bred, forskningsanknuten och sammantaget tvärvetenskaplig.

Kurserna i HE är innehållsmässigt intressanta, relevanta och välkomponerade med god avvägning mellan föreläsningar och seminarier. Kursplanerna visar både bredd och djup och hög och jämn akademisk nivå. Däremot framgår inte progressionen mellan kärnkurser och fördjupningskurser så tydligt, förutom i tematiskt innehåll. Samhällsvetenskapligt innehåll överväger, eventuellt på bekostnad av ett mer integrerat synsätt med tydligare inslag av naturvetenskapliga grunder. På uppsats- och metodkursen är naturvetenskapliga perspektiv och resursfrågor särskilt frånvarande, vilket vi poängterar i kommentaren om de självständiga arbetenas något smala och lokala samhällsfokus.

Litteraturlistorna är omfattande och välkomponerade med god balans mellan böcker och artiklar. Litteraturen är aktuell och relevant men saknar tydlig progression – från förslagsvis basala/empiriska teman till mer akademiska/teoretiska. Eventuellt kan inslaget av *beprövad erfarenhet* stärkas.

Reflektion och rekommendation

Bör lärarlaget i HE tydliggöra en humanekologisk identitet och visa studenter hur de kan hantera både samhälleliga och naturvetenskapliga dimensioner? Vore det en fördel att *inleda med grundläggande naturvetenskaplig kunskap* om klimat, livsmedelsförsörjning, näringscykler, resursbaser, termodynamik, mm, för att senare i utbildningen möta mer samhällsvetenskaplig analys? Skulle fler nedslag i *naturvetenskaplig text* förbereda studenterna på hur de kan tillämpa sådan kunskap i framtida arbetsliv?

Eventuellt uppfattas litteraturen som väl avancerad för en kandidatnivå men så länge den behandlas på de uppskattade seminarierna verkar den inte vara något hinder. Det relativt stora antalet lärare och bredden i perspektiv utgör heller inget problem enligt kursutvärderingarna och samtal med studenter. Dock ser vi kopplingar mellan antalet lärare och kritiken mot en allt för omfattande kurslitteratur med begränsad tid för inläsning. *Kanske finns det anledning att krympa varje lärares individuella bidrag till den samlade kurslitteraturen och istället satsa på färre men tematiskt tydliga nyckeltexter?* Förberedda seminarier är en god undervisningsform för att tillgodogöra sig omfattande litteratur och vetenskapligt innehåll. Vi bedömer att det bör finnas utrymme i undervisningsbudgeten att *utöka antalet seminarier* för att ytterligare öka interaktionen mellan studenter och mellan lärare och studenter. Beträffande formalia, skulle man kunna införa en mer enhetlig mall för scheman där mindre information ingår (för överblickens skull) och som sedan kompletteras med en mer utförlig kursguide för varje kurs.

4 Aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens

Lärarkollegiets kompetens är mycket god och tvärvetenskaplig med en kombination av generalister och specialister. Att döma av profiler och publikationer, ser lärarnas kvalifikationer och ämnesområden ut att hålla mycket hög och relevant kvalitet med främst en samhällsvetenskaplig ämnesorientering med teman såsom hållbar stadsutveckling, konsumtionsfrågor, mänskliga rättigheter och politisk ekologi. I lärarlaget ingår olika kategorier – professorer, docenter, lektorer, post-doktorer, doktorander – vilket är bra, inte

minst för återväxten i lärarkåren. Nya lektorer har rekryterats (2017 och 2019) för att skapa stabilitet (och förnyelse) i lärarlaget. Vid ytterligare nyrekrytering vore det önskvärt med en *förstärkning av den naturvetenskapliga kompetensen* som för närvarande verkar hämtas in delvis via gästlärare/gästföreläsare som kompletterar det för övrigt mycket kvalificerade lärarlaget. Flera lärare undervisar på varje kurs vilket bör kunna garantera bredden i substans och perspektiv. Eventuellt förlorar man i kontinuitet och vetenskaplig överblick med stora lärarlag men det kan kompenseras med en löpande diskussion om kursens innehåll, riktning och budskap. *Det bör klargöras att/om kurskoordinatören bär ansvaret för kontinuiteten. Koordinerande lärare bör även ges längre framförhållning om att de ska ha kursansvar.*

Frågan om ämnesidentitet uppstår ofta inom tvärvetenskapliga miljöer. HE-utbildningen vid GU syftar till att utifrån olika aktörers perspektiv få studenter att kritiskt analysera, tolka och finna lösningar på miljö- och samhällsproblem. Om HE-utbildningen går mot ett kandidatprogram med ökade krav på arbetsmarknadsanknytning och tillhörande samhällsrelevans bör tvärvetenskaplig kompetens (*trans-disciplinaritet*) uppmärksammas som en viktig förmåga och färdighet. För närvarande förekommer själva ämnesdiskussionen om *humanekologi* endast sparsamt i schema och kursguider. Endast få lärare lyfter explicit fram HE-perspektivet, vilket inte utesluter att det ändå förekommer. Och bör ingå.

Reflektion och rekommendation

Humanekologins identitet är en viktig framtidsfråga, särskilt om det inrättas ett kandidatprogram. Om studenter intresserar sig mer för ett visst tema än för examensämnet finns risk att synligheten minskar. Å andra sidan kan ett program rymma mer ämneshistorik och ämnesteoretisk introduktion än nuvarande tematiska kurser. En fördel med programstruktur är en förväntad ökad och säkrare tillströmning av studenter som tar examen i HE för att sedan tillämpa och synliggöra humanekologisk kompetens i samhället. Den eventuella nackdelen ligger i den större arbetsbördan kring en *programmiserings*.

Om dörren att inrätta nya kandidatprogram förblir stängd, finns alternativ. Ett vore att inrätta en *rekommenderad studiegång* i humanekologi att kombinera med fristående kurser inriktade mot tillämpad och professionsanknuten utgång. Här kan fristående kurser i HE kompletteras med befintliga och eventuellt nya fristående kurser inom IGS/Samhällsvetenskaplig fakultet. Så skapas en snitslad utbildningsbana med stor valfrihet vilket studenter ofta efterfrågar. Exempelvis framstår miljöpsykologi som ett attraktivt komplement för studenter som tagit ut kandidatexamen i HE under 2015-2019. När studenter efterfrågar stor valfrihet i kurser försvagas styrkan i en given programstruktur som handlar om en genomtänkt progression och underlättad kursplanering. Detta är en generell utmaning.

5 Utbildningens relevans för student och samhälle

Här inställer sig kärnfrågor såsom hur samhällsrelevans värderas: dagens eller framtidens, och för vilka samhällsgrupper? Hur utbildar HE för arbetsmarknaden och bidrar till att forma kritiska medborgare? I detta avseende, bedömer vi att utbildningen i HE främjar en bred kunskapsbas med följande förmågor: att kunna tala, tolka och förstå flera olika begreppsliga språk och perspektiv, att leda och ingå i processer som inkluderar olika kunskapsnyer, att kunna leva med ovisshet och osäkerheter i kunskapsläget, mm.

6 Studentinflytande föreligger i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Ja. IGS har goda strukturer för studentrepresentation och vi finner att studentinflytande möjliggörs och fungerar. Vi har inga konkreta belegg för detta, men heller inga exempel på motsatsen. Dock vill vi understryka att studievägledningen behöver vara konstruktiv och svara mot studenternas behov.

7 Studie- och lärmiljö är tillgänglig och ändamålsenlig för alla

Ja. Och det är värt att uppmärksamma att som ett led i kvalitetsarbetet och för att möta det ökande antalet studenter med särskilda behov har HE inlett samarbete med Enheten för Akademiskt Skrivande.

8 Kontinuerlig uppföljning och utveckling

Kvalitetsarbetet verkar väl genomtänkt. Det utförs i flera steg och under ledning av flera olika och delvis överlappande organ och under ledning av vetenskapligt meriterade och kvalificerade personer. Det finns väl utarbetade strukturer för regelbunden utvärdering av både befintliga kurser och eventuellt planerade och tillkommande, men *lärarna kan behöva mer tid för att utvärdera samarbetet i de större lärarlagen.*

Reflektion och rekommendation

Som ett led i ökad kunskap om möjliga yrkesvägar efter avslutande studier rekommendera vi att lärare och/eller utbildningsansvarig regelbundet bjuder in alumni som berättar om vägen in i arbetslivet och huvudsakliga arbetsuppgifter. De kan även bjudas in för att visa vilka kunskaper, idéer och färdigheter som de haft särskild nytta av i sin yrkesverksamhet. Detta kan förslagsvis göras i samband med relevanta kurser eller moment, så att det skapar en tydligare koppling till det omgivande samhället.

Kort sammanfattande bedömning och avslutande rekommendationer

Bedömargruppens helhetsintryck av utbildningen i humanekologi vid Göteborgs universitet är mycket gott. Den samlade bilden är att utbildningen är aktuell, intressant, relevant och väl förankrad i både forskning och arbetsliv. HE har ett löpande utbyte med arbetslivet och ger studenterna en god teoretisk grund för detta. Den växande lärarkåren är engagerad och uppskattad och även framgångsrik i att bidra till att finansiera sin verksamhet, dels genom forskningsanslag dels genom extern undervisning vid GU.

Studenttillströmningen är god. Samtidigt är det en utmaning att de radikala miljöfrågor som humanekologiämnet tidigt drev i forskning och undervisning nu är mer allmänt spridda och accepterade. I ett läge där klimat, miljö och hållbarhetsperspektiv förekommer i många sammanhang är det klokt att synliggöra ämnets profil i ett kandidatprogram, antingen i eget namn (HE) eller i samarbete med övriga ämnen vid IGS, särskilt freds- och utvecklingsfrågor och antropologi. Det samarbete som är mest aktuellt för stunden är globala utvecklingsstudier. Vi är medvetna om att utmaningen i detta ligger i att *både* arbeta tillsammans – *och* stärka ämnesprofilerna.

Som ämnes- och programbeteckning *kan* det av flera skäl vara strategiskt viktigt att behålla HE. Givet att HE redan ingår i Samhällsvetenskapligt miljövetarprogram (SMIL) kan det bli svårt att på grundnivå profilera sig i Samhällsvetenskapliga miljöstudier (ESS). Om kärnan i en humanekologisk ämnestradition – som studenter uppskattar och efterfrågar – kännetecknas av kritisk ansats, ämnesintegrerad kunskap och koppling mellan miljö och utveckling samt stort utrymme för existentiella frågor om människans relation till naturen, kanske den mer neutrala beteckningen ESS inte fångar humanekologins (fulla) ämnestradition?

Avslutningsvis, ger vi tre övergripande rekommendationer som tillsammans förstärker varandra. De motiveras nedan i ett antal punkter. Vi stödjer tanken på:

1 Ett kandidatprogram – av följande skäl:

- a) för att stärka HE:s *ämnesidentitet* och tydliggöra progressionen mellan kurser
- b) för att skärpa/synliggöra *arbetsmarknadsprofilen* för dem som tar examen i humanekologi vid IGS
- c) för att *odla och utveckla* HE:s teoretiska, metodologiska och substantiella arv: att främja kritiskt tänkande, holism och meningsskapande kring humanistiska och existentiella perspektiv på människans relation till naturen genom fördjupad diskussion, seminarietradition, exkursioner och studiebesök
- d) för att tydliggöra färdigheter och lärandemål även kring analytiska och kommunikativa färdigheter såsom: avancerad litteraturöversikt, debatt och rollspel, kamratgranskning (peer review) konsekvensanalys, lateralt tänkande och perspektivering, muntlig och skriftlig framställning

2 En förstärkning av utbildningens naturvetenskapliga inslag – av följande skäl:

- a) HE får ett starkt historiskt vetenskapsteoretiskt grundanslag med kritiskt samhällsvetenskapligt tänkande som oslagbar *konkurrensfördel* i kombination med en skarp naturvetenskaplig profil
- b) för att studenter *uttrycker att det finns ett behov av en tydlig introduktion* till de naturvetenskapliga grundförutsättningarna såsom klimatsystem, naturliga kretslopp (energiflöden, kolcykel), planetära gränser, termodynamik, mm.
- c) naturvetenskaplig kunskap i kombination med samhällsvetenskaplig teoretisk tyngd kan stärka studenternas *konkreta färdigheter och kompetens* – särskilt i jämförelse med samhällsvetenskapliga program som saknar naturvetenskap och naturvetenskapliga program som saknar samhällsvetenskap

3 En ökad internationalisering och global profil – av följande skäl:

- a) för att vidga uppsatsernas fokus och perspektiv till att omfatta globala frågor och ämnen
- b) för att ett globalt utvecklingsfokus parat med kritiskt humanekologiskt tänkande skiljer sig från liknande program, som exempelvis SMIL med sin mer tvärvetenskapliga profil med naturvetarbas och tydlig inriktning mot svensk förvaltning
- c) för att ytterliga stärka möjligheten till internationellt studentutbyte i både kurser och praktik – och för att möjligtvis på sikt införa en termins studier på engelska
- d) som ett tydligt led i GUs satsning på starkare internationell profil och strategi (RED 19)

8.30-9.30 Institutions/programledning

Staffan Appलगren, vice-prefekt med ansvar för bemanning och rekrytering vid SGS, (ny på denna post)

Anders Burman, utbildningsledare för humanekologi (även lärare på HU1121, HU1132, HU1232)

Peter Johansson, proprefekt med ansvar för utbildning vid SGS (ny på denna post)

Bryan Mabee, studierektor vid SGS (nyttillträdd)

9.45-11.15 Lärarrepresentanter

Tom Böhler, universitetsadjunkt i humanekologi (kursansvarig HU1121, HU1132, HU1511, och lärare på 1232)

Jenny Friman, doktorand i samhällsvetenskapliga miljöstudier (tidigare kursansvarig för HU1132 och HU1232)

Olga Stepanova, postdoc i humanekologi (kursansvarig för HU1221)

Hannah Saldert, doktorand i samhällsvetenskapliga miljöstudier (kursansvarig för HU1221)

Rikard Warlenius, universitetslektor i humanekologi (kursansvarig HU1121 & VT2020 HU1132, fd lärare HU1132)

11.30-12.30 Studenter

Emma Bohlin: läser humanekologi inom ramen för kandidatprogrammet i globala studier

Amanda Åberg (läser humanekologi som fristående kurser)

12.30-13.20 Lunch på restaurang Blå huset

13.30-14.00 Studievägledare och studieadministratör

Kim Wistedt, studievägledare

Kristofer Johanson, studieadministratör

14.00-15.30 Bedömargruppen arbetar enskilt med sitt utlåtande

15.30-16.30 Återknytning – med Institutions/programledning

Peter Johansson, proprefekt med ansvar för utbildning vid SGS

Anders Burman, utbildningsledare för humanekologi (även lärare på HU1121, HU1132, HU1232)

Kursguide, schema och kursutvärderingar

Från lokala naturresurser till global konsumtion, HU1121, H18

Sammanfattning av kursutvärdering

Kursutvärderingens svarsfrekvens är 44% med 21 svarande av 47 möjliga studenter. Generellt har kursen fått mycket goda studentomdömen. Kursens struktur beskrivs som konsekvent, konsistent och lättöverskådlig. Bra med tydliga läsanvisningar till respektive föreläsning, samt regelbundna föreläsningar. Studenterna uttrycker att de varit nöjda med föreläsningarna, seminarietillfällena och det goda undervisningsklimat som bygger på engagemang och investering mellan lärare och studenter.

Studenternas lärande i centrum

Det blandade upplägget med föreläsningar, seminarie-seminarieuppgifter, grupparbete och hemtentamen känns variationsfyllt och balanserat. Genom aktiva lärandeformer ges goda möjligheter för studenterna att själva tillämpa, bearbeta och reflektera över det som lärts ut. Föreläsningarna i kursen är regelbundna, för det mesta varannan dag, vilket ger kontinuitet som underlättar lärandet. Veckovisa seminarier ger studenterna möjlighet att kontinuerligt diskutera nya lärdomar, och fungerar potentiellt även som en bra förberedelse inför skrivandet av kursens hemtentamen. I kursen ingår dessutom besök på en lokal odling och museum, vilket får anses vara kreativa inslag som knyter an teori med praktik.

Hållbara städer, HU1221, ht18

Sammanfattning av kursutvärdering

Kursutvärderingens svarsfrekvens är 50% med 19 svarande av 38 möjliga studenter. Studentutvärderingen visar stor tillfredställelse med kursinnehållet. De flesta studenter beskriver att kursen är välplanerad, genomtänkt och tydlig. I övrigt uppskattas föreläsningarnas variation, med gästföreläsare från både arbetsliv och andra institutioner. Studiebesöken beskrivs som ett relevant och uppfriskande inslag. Samtliga studenter ger uttryck av att debattklimatet vid föreläsningar och seminarier är inkluderande och tillåtande. Flertalet studenter beskriver även hur kursens upplägg, med seminarier och grupparbeten gav en mycket god förberedelse inför kursens avslutande hemtentamen.

Studenternas lärande i centrum

Kursens upplägg är varierat och nytänkande. Kursguiden presenteras på ett lättöverskådligt vis, vilket gör det enkelt för studenten att förstå hur lärandeaktiviteterna är kopplade till kursmålen. Kursens inleds med föreläsningssintensiva veckor, med syfte att skapa en förståelse för centrala processer och utgöra en kunskapsbas inför kommande grupparbete. På så vis ges studenterna goda möjligheter att tidigt i kursen få en god överblick. Arbetsformerna är varierade och inkluderar två studiebesök. Genom detta kan studenterna knyta samman kursens teoretiska moment med det praktiska hållbarhetsarbetet i Göteborg.

Miljörörelser och miljöpolitik, HU1132, vt19

Sammanfattning av kursutvärdering

Kursutvärderingens svarsfrekvens är 10% med 16 svarande av 157 möjliga studenter. Generellt verkar de studenter som utfört kursutvärderingen nöjda. Ett visst missnöje uttrycks dock från ett flertal studenter vad gäller struktur och tydlighet. Det är främst kopplingen mellan olika kursmoment och läsanvisningar i kurslitteraturen som uppfattades som otydliga.

Studenternas lärande i centrum

Vår uppfattning är att undervisningsformen baseras på samarbete, kreativitet och interaktivitet. Kursen ger genom gruppdiskussioner, seminarier, rollspel och den gruppbaseade fallstudien goda möjligheter till interaktion, delaktighet och dialog, vilket är centralt för studentens lärande. Att det ges möjlighet till arbete i mindre grupper är i sin tur bra för den sociala dimensionen i lärandet. Eftersom olika studenter föredrar olika inlärningsstilar, kan fler studenter motiveras att lära sig på ett effektivt sätt ifall dessa varierar under kursens gång – som här. Föreläsningarna är regelbundna, med ca 3 föreläsningar varje vecka. Kursen innehåller många olika moment, och inkluderar 3 seminarium, hemtentamen, rollspel och en fallstudie, vilket visar på variation i undervisnings- och examinationsformer. Det finns dock en viss risk att studenterna, på grund av de olika momenten, kan uppleva kursen som mindre sammanlänkad. Tydlighet från kursansvarig och samordning mellan föreläsare är av största vikt. Det går även att ifrågasätta hur den stora mängden kursmoment påverkar studentens djupinläring, kan det finnas risk att studenternas kunskap blir mer ytlig?

Metod inom Globala studier, GS1311, vt19

Sammanfattning av kursutvärdering

Kursutvärderingens svarsfrekvens är 25% med 5 svarande av 20 möjliga studenter. Det råder en del missnöje med Metodkursen vt19. Föreläsningarna är de moment som fått sämst omdöme, följt av schema och planering. Studenterna efterfrågar en mer studentaktiv undervisning, där lärarna lägger in moment som stimulerar aktivitet under lektionstiden – *såsom fingerade fall som studenterna hittar på och presenterar, gärna i grupp*. De moment som uppskattas mest är de interaktiva övningarna och det individuella (avancerade!) PM skrivandet, då dessa ger en god förberedelse inför kommande uppsatskurs.

Studenternas lärande i centrum

Det är allmänt att metodkurser inte brukar vara studenters favorit. Att tidigt fånga studenternas intresse är därför av högsta vikt. Vi uppfattar schemat för de inledande veckorna av kursen som relativt mastigt, med täta föreläsningar och mycket information. Är det möjligt att inkludera mer interaktiva moment? Gruppövningar, seminarier och diskussionstillfällen brukar ge studenten goda möjligheter till fördjupad förståelse för olika metoder. En kurs med så många nya begrepp kan eventuellt gynnas av fler möjligheter till diskussion, då studenterna får en ökad chans att behärska begreppen.

Det spontana intrycket efter att ha granskat kurslitteratur och läsanvisningar är att det eventuellt kan uppfattas som ostrukturerat och rörigt och att antalet böcker skulle behöva begränsas. Studenten förväntas läsa ett fåtal kapitel i ett förhållandevis stort antal olika böcker. Här kan det vara en fördel att istället fokusera på ett fåtal böcker, och då en mer genomgående och grundlig läsning av dessa.

Metod inom Globala studier, GS1311, ht18

Kursutvärderingens svarsfrekvens är 40% med 32 svarande av 79 möjliga studenter. Kursen ht18 hade exakt samma upplägg och kurslitteratur som vt19, men fick då ett bättre helhetsbetyg. Vad beror det på?

Examensarbete i humanekologi, HU1511, ht18/vt19

Dessvärre saknar vi kursutvärdering för denna kurs. Därför vet vi inte hur studenterna uppfattar kursen.

Studenternas lärande i centrum

Kursupplägget såg likadant ut för ht18 och vt19. Enligt kursguiden verkar strukturen klar och tydlig. Vi framhäver särskilt att det verkar som ett roligt och lärorikt moment att arrangera *problemlösningsträffar* i grupp. Vi finner det intressant att studenterna själva förväntas dela med sig av sina reflektioner över hur problemet kan tänkas lösas, följt av en diskussion i grupp. På detta vis stimuleras och utmanas studenten till reflektion. Studenterna uppmuntras också till samarbete, och blir betydelsefulla resurser för varandra.

Genom att samarbeta med andra studenter kan man komma fram till insikter och resultat som vore svårare att nå på egen hand. Erfarenheten är att studenter lär sig mycket av att få god inblick i andra studenters skrivprocesser och möjliga hinder som uppkommer vid uppsatsskrivande.

När studenten i samråd med handledaren kommer överens om när handledningstillfällena ska äga rum ökar studentinflytandet. Genom handledning får studenten chans att utveckla förmågan att bedöma den egna kunskapsutvecklingen samtidigt som hen får kontinuerligt stöd och organiserad feedback.

Arbetsmarknadsdag

En tydlig anknytning till arbetslivet motiverar studenter

En tydlig anknytning till arbetslivet kan dämpa känslan av ovisshet inför framtiden, och även motivera studenten i studierna. Studenten får en ökad förståelse för utbildningens relevans och dess koppling till arbetslivet. En rekommendation för att öka anknytningen till arbetslivet är att införa en arbetsmarknadsdag, och då bjuda in föreläsare från arbetslivet, före detta programstudenter, samt relevanta organisationer och företag. Vårt intryck är att studie- och yrkesvägledningen stödjer enskilda studenter i arbetsmarknadsplaneringen men att detta kan göras ännu mer konsekvent – och kraftfullt.